

Performans Arttırma Tutum Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması¹

Rabia YILDIZ²Turhan TOROS²² Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, MERSİN

Künye: Yıldız, R. ve Toros, T. (2018). Performans Arttırma Tutum Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3(4): 48-59.

Öz

Performans Arttırma Tutum Ölçeği (PAT-Ö) ilk 97 madde 4'lü likert tipi olup son olarak Petroczi (2002)'nin çalışmasıyla 17 maddeye 6'lı likert tipi şeklinde oluşturulmuş ve literatüre kazandırılmış bir ölçektir. Ülkemizde yaşayan bireylerin, performans arttırma tutumlarını görmek açısından kullanılabilecek bir ölçeği, Türk literatürüne kazandırmak oldukça yararlı sonuçlar taşıyacaktır. Bu bilgiler ışığında araştırmamızın amacı; uluslararası düzeyde kabul gören performans arttırma tutum ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanmasıdır. Ölçek uyarlama çalışması için araştırmaya 114 erkek ($\bar{X}_{yaş}=21,52\pm 3,11$) ve 214 kadın ($\bar{X}_{yaş}=21,95\pm 2,65$) olmak üzere toplam 328 lisanslı sporcu katılmıştır. Verilerin analizinde ölçek maddelerini belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi, model ile veri arasındaki uyumu test etmek amacıyla ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik için Cronbach Alpha güvenirlik testi, madde korelasyon testi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Testi ve test-tekrar test değerlerine bakılmıştır. Ölçeğin orijinalinde olduğu gibi tek alt faktörde toplandığı görülmüştür. Çalışmamızda Performans Arttırma Tutum Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayısı ,87 olarak, faktör yüklerinin ,40 ile ,65 arası değer aldığı, test-tekrar test korelasyonunun ise ,76 olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Performans arttırma, tutum, doping, ölçek uyarlama.

Orijinal Makale

Yayın Bilgileri

Gönderi Tarihi: 27.09.2018

Kabul Tarihi: 06.12.2018

Yayın Tarihi: 28.12.2018

Sorumlu Yazar

e-mail: rbyldz1@gmail.com

DOI: 10.31680/ gaunjss.464612

The Adaptation of Performance Enhancement Attitude Scale into Turkish: A Validity and Reliability Study

Abstract

Performance Enhancement Attitude Scale which is going to be used in this research has been created in the form of likert scale with 4 items (the first 97 items). It has been developed by Petroczi (2002) with 17 items, in the form of likert scale with 6 items and has been highly credited in the literature. The main aim here is to adapt performance enhancement attitude scale developed by Petroczi to Turkish for Turkish sportsmen. Adaptation of this performance enhancement scale will have beneficial consequences especially in terms of observing the performance enhancement attitudes of the citizens living in our country. The aim of this study was to adapt the internationally accepted performance enhancement attitude scale to the Turkish population and to examine the attitudes of Turkish sportsmen towards doping. 114 male ($\bar{X}_{year}=21,52\pm 3,11$) and 214 female ($\bar{X}_{year}=21,95\pm 2,65$) totally 328 licensed athlete participated to the research for scale adaptation. In the data analysis, exploratory factor analysis used to determine scale items and confirmatory factor analysis was used to test the concordance between model and data. And also, Cronbach Alpha reliability test for reliability, Pearson Moments Multiplication Correlation Test for item correlation test and test-retest values were used. The scale, as it was in its original, was collected in one sub-factor. In our study the internal consistency coefficient of the performance enhancement attitude scale was ,87, factor load ranges between ,40 and ,65 and test-retest correlation was determined as ,76.

Keywords: Performance enhancement, attitude, doping, scale adaptation.

¹ Bu araştırma Rabia Yıldız'ın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Original Article

Article Info

Received: 27.09.2018

Accepted: 06.12.2018

Published: 28.12.2018

Corresponding Author

e-mail: rbyldz1@gmail.com

Giriş

İnsanlar rakip oldukları zaman, birbirlerine karşı üstünlük sağlamak ve avantaj elde etmek için işlerine yarayacak birtakım yöntemler kullanmış ve sıklıkla da ilaç gibi yollara başvurmuşlardır. Bunlar ahlaki açıdan da uygun olmayan arayışlardır. Sporda da bu tarz yöntemlere başvurmak aldatma olarak görülmüştür. İnsanlar hiçbir zaman fiziki ve akıl sınırlarını kabullenmemiştir. Yeryüzünde var olmaya başladığı tarih öncesi çağlardan günümüze, hep bedensel ve ruhsal sınırlarını aşmaya çalışmış, yetenek ve becerilerini geliştirmeye uğraşmış ve bunu gerçekleştirmeye çabalarken hep birtakım tahrik ve takviye edici maddeler içmiş, yemiş, kullanmıştır (Erkiner, 2008). Çağdaş toplumların vazgeçilmez bir parçası olan sporda; rekorların kırılmayacak düzeye gelmesi, rekor için saliselerin, milimetrelerin ve gramların önem kazanması, sporun amacına uygun olmayan yöntem ve maddelerin kullanılmaya başlanmasına neden olmuştur (Eröz, 2007). Spor ahlakına aykırı olan bu yöntemler aynı zamanda insanları ölüme götüren özel bir diyet gibi çalışır. Sporun ekonomik kazanç boyutunun büyümesiyle, sporcunun başarılı olma arzusu da doğru bir oranda artmıştır. Bu da, kazanmanın büyük bir amaç olduğu sportif yarışmalarda, sporcuları, kendi çabalarıyla kazandıkları performansın ötesinde yarışmanın sonucunu etkileyecek bazı madde ve metotların kullanımına yöneltmiştir (Güler ve ark., 2004).

Tarih boyunca antik zamanlarda, birtakım otların kaynatılıp suyunun içilmesi şeklinde gelişen doğal arayışlar, tıbbın ilerlemesi ve sportif mücadelelerin uluslararası bir savaş arenasına dönüşmesi nedeniyle masumiyetini yitirip, dünya sporunun baş belası haline gelmiştir (Baysaling, 2000). Tarihin her döneminde insanlar, güç verimini, suni yolla arttırmak için birçok bitkisel formüller denemiştir. Philostratos ve Galen'in raporları incelendiğinde, milattan önce 3. yüzyılın sonlarına kadar süren tarihsel süreç içerisinde birden çok etken maddenin atletik performansı geliştirmesi amacıyla kullanıldığı görülmektedir (Burstin, 1963).

Antik zamanda orta çağda yaşayan ilkel kabileler, organoterapi denilen bir tedavi yöntemi geliştirip insanların ve hayvanların organlarını yiyerek hastalıklarının iyileştigiğine inanmışlardır (Newerla, 1943). İ.Ö. 1400 yıllarının başlarında Hintli Susruta, cinsel gücü arttırmak için testis yenilmesini savunmuştur. Buna benzer bir şekilde antik Mısır'da da kalp yemenin erkekliği güçlendirdiğine inanmışlardır (Hoberman ve Yesalis, 1995). Bununla birlikte cesareti arttırmak için kalp, zekâyı arttırmak içinse beyin yenildiği o zamanlarda kayıtlara geçmiştir (Yesalis ve Bahrke, 2002). Tarihte iki defa Olympia, iki defa Delphi, üç defa Isthmia ve beş defa

Nemea'da 'Dolichos' adı verilen yarışları (1-3 mil/1,6-4,8 km) kazanan Stymphaloslu Dromeus'un özel et diyeti yaptığı bilinmektedir (Grandjean, 1997). Yine milattan önce 3. yüzyılda Olimpiyat yarışları boyunca performans arttırmak için halüsinasyona sebep olan mantarların kullanıldığı bilinmektedir (Burstin, 1963).

19. yy'ın ikinci çeyreğinde farmakoloji ve ilaç sektörünün gelişmesiyle birlikte uyarıcı maddelerin kullanım alanları ve çeşitleri artmıştır. O yıllarda, kasın çalışma kapasitesini arttırmak ve işlev görmeyen hormonların tekrar çalışması için uyarıcılar, beyin fonksiyonlarını geliştirmek içinse kafein kullanılmaya başlanmıştır (Holt ve ark., 2009). 19. yy'da yapılan yarışlarda performans arttırmak için Fransızların kafein bazlı karışımları, Belçikalıların eter içerisine küp şekeri batırarak yedikleri, birçok yarışmacının alkol bazlı içecekler aldıkları ve kısa mesafe koşucularının nitrogliserin kullandıkları bilinmektedir (Prokop, 1970).

Yarışmalarda sporcuların ilaç kullanmaları ile ilgili ilk yazılar 1864 yılında Amsterdam'da kanal yüzücülerinin doping yaptıkları suçlamasıyla başlamıştır (de Jong ve ark., 1988). Ardından 1886 yılında Bordeaux ile Paris arasında yapılan bisiklet yarışında, İngiliz bisikletçi Arthur Linton'un aşırı dozda trimetil (muhtemelen kafein ya da eteri kapsayan bir tür karışım) kullanarak ölmesiyle uyarıcı maddeler yasaklanmıştır (Verroken, 1996). Bu olay tarihte dopingden ilk ölüm olarak kabul edilir (Yesalis ve Bahrke, 2002).

Amfetamin maddesinin ilk tanımlandığı yıl 1887 olsa da, bu uyarıcıların kullanımı 1930'lu yılların ortasında başlamıştır. 2. Dünya Savaşı'nda kullanıldığı ve o yıllarda sporcuların sıklıkla tercih ettiği ilaç diyetlerinin de içeriğinde amfetamin olduğu bilinmektedir (Laties ve Weiss, 1981). 1960'lı ve 1970'li yıllar bisiklet sporcuları tarafından amfetamin yılları olarak bilinmektedir. 1967 yılında Fransa'da düzenlenen bir bisiklet turunda hayatını kaybeden İngiliz bisikletçi Tom Simpson'ın ölümü televizyonlarda gösterilmiş ve ölüm sebebi olarak da yüksek dozda amfetamin kullandığı söylenmiştir (Noakes, 2004).

Laure (1997) sporcuların performans arttırma sebeplerini iki ana nedene bağlamıştır. Bunlardan birincisi kuvveti ve dayanıklılığı arttırmak, yorgunlukla başa çıkabilmek ve sakatlığı gidermek gibi fizyolojik sebepler iken, ikincisi ise sosyal beklentiler, kazanma baskısı, başarılı olma isteği gibi psiko-sosyal sebeplerdir. Yapılan birçok anket ve röportaj çalışmalarında da sporcunun doping alma sebebi olarak kazanma isteği, en iyi performansı istemesi veya sporcuya kazanması için yapılan dış baskı gibi nedenler görülmektedir (Anshel, 1991; Laure ve ark., 2004; Scarpino ve ark., 1990).

Yine yapılan araştırma sonuçlarında sporcuların dopinge yöneliminde antrenör baskısı da göze çarpmaktadır. Antrenörler, sporcularına “her ne pahasına olursa olsun kazan!” düşüncesiyle rakiplerinin iyi olabileceğini söyleyerek sporcularının kazanmak zorunda olduklarına inandırmaya çalıştıkları görülmüştür (Anshel, 1991). Bu durum da sporcunun, yarıştığı kişilerin doping alarak onu yeneceği paranoyasını oluşturmaktadır (Fuller ve La Fountain, 1987; Yesalis ve ark., 1988). Aynı zamanda bazı sporcular sadece çok antrenman yaparak başarılı olmayacaklarını, yaptıkları antrenmanın yanında doping almadan başarıya ulaşamayacaklarını düşünmektedirler (Maycock ve Howat, 2005). Bunların yanı sıra tarihte bazı sporcular performans için değil sadece fiziksel olarak iyi görünmek için steroid kullanmıştır (Melia ve ark., 1996). Sporcular antrenmanda ve yarışta zorluklarla karşılaştıkları zaman veya sakatlık geçirdiklerinde doping alarak zorlukların üstesinden gelebileceğini, sakatlık sürecini kolay geçirebileceklerine inanmışlardır (Yesalis ve ark., 1988; Anshel, 1991). Çoğu sporcu ise doping yüzünden ortada bir zarar ve kurban olmadığı sürece dopingin suç olmadığını savunmuştur (Fuller ve La Fountain, 1987).

Kısaca sporcuları dopinge yönelten nedenlerden bazıları şöyle sıralanabilir:

- Günümüz spor dünyasında, olimpizm ruhundan uzaklaşarak spor anlayışının ticari ve siyasi rekabet hâline dönüştürülmesi,
- Her ne olursa olsun kazanmak düşüncesi,
- Transfer paralarının yüksek rakamlarda olması (Sevim, 2007),
- Yönetici, antrenör, doktor, fizyoterapist, masör gibi şahısların teşvik etmesi,
- Sporcunun tanınma, şöhret olma isteği,
- Sporcunun, antrenör, ve yöneticilerin konu ile ilgili bilgi eksikliğidir (Kargılı, 2002).

Bu bilgiler ışığında araştırmanın amacı; uluslararası düzeyde kabul gören performans artırma tutum ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanmasıdır.

Yöntem

Araştırmada kullanılacak olan “Performans Arttırma Tutum Ölçeği (PAT-Ö)” (Performance Enhancement Attitude Scale –PEAS) ilk 97 madde 4’lü likert tipi olarak geliştirilen ölçek son olarak Petroczi (2002)’nin çalışmasıyla 17 maddeye 6’lı likert tipi şeklinde oluşturulmuş ve literatüre kazandırılmış bir ölçektir. Performans Arttırma Tutum Ölçeği (PAT-Ö), yargıların altı değerlendirme basamağına göre yapıldığı 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçek tek alt boyuttur. “Kesinlikle katılmıyorum,

katılmıyorum, kısmen katılmıyorum, kısmen katılıyorum, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum” biçiminde ifade edilen 6’lı likert tipi değerlendirme basamağına dayanmaktadır. Ölçeğin puan aralığı 17 ve 102 arasında olup yüksek puan performans artırma tutumun pozitif olduğunu, düşük puan ise performans arttırmatutumunun negatif olduğunu göstermektedir (Petroczi ve Aidman, 2009). Daha önce uluslararası yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,71 ile ,91 arası değişmektedir (Petroczi ve Aidman, 2009).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanmasına yönelik ön çalışmaları yapılmış olup Elazığ, Gaziantep ve Mısır’da yapılan kongrelerde sunulmuştur (Yıldız ve Toros, 2016; Yıldız ve ark., 2016; Toros ve ark., 2016).

Ölçeğin Türkçeye Çevrilme Süreci

Ölçeğin Türkçeye çevrilme sürecinde, yeni bir ifade eklenmemiş, orijinal ölçekten hiçbir ifade çıkartılmamış ve ölçeğin orijinaline bütünüyle bağlı kalınmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması süreci, iki aşamadan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi, ölçeğin yabancı dilden (orijinal ölçeğin dili İngilizcedir) Türkçeye ve Türkçeden tekrar yabancı dile çevrilmesi (translation, retranslation), ikincisi Türkçeleşmiş ifadelerin anlaşılabilirliğinin spor kulüplerinde lisanslı olarak spor yapanlarda sınanmasıdır.

Ölçeği, İngilizceden Türkçeye dilbilim alanında çalışan üç uzman, ayrı ayrı çevirmişlerdir. Kendi alanlarında uzman olan bu kişiler bir araya getirilerek her sorunlu madde için tartışmış ve aralarında bir ortak görüş oluştuktan sonra, ölçeğin Türkçe taslağı elde edilmiştir. Spor alanında çalışan iki uzman, bu Türkçe taslağı kontrol etmiş ve sorunlu maddeleri tartıştıktan sonra, aralarında ortak bir görüş oluşarak son taslak elde edilmiştir. Bu taslak, daha sonra doktora eğitimini yurt dışında yapmış ve psikoloji alanında çalışan, yabancı dil yeterliğine sahip diğer bir uzman tarafından Türkçeden İngilizceye çevrilmiştir. Her iki gruptaki uzmanların değerlendirmeleri göz önünde tutularak İngilizceye çevrilen ölçek, araştırmacılar tarafından orijinal ölçekle karşılaştırılmış, üst düzeyde bir benzerliğin olduğu görülmüştür.

Son aşamada, pilot çalışma olarak Türkçeleştirilmiş olan ölçeğin anlaşılabilirliğini test etmek için ölçekteki maddeler lisanslı olarak spor yapan 40 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçekteki ifadelerin sporcular tarafından okunması ve geri bildirim yapmaları istenmiştir. Alınan geri bildirimler sonucu ölçeğin anlaşılabilirliği konusunda bir sorunla karşılaşılınmamış ve diğer aşamaya geçilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de aktif lisanslı sporcular oluşturmaktadır. Ölçek, Mersin, Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Adana, Bursa, Kastamonu ilinde atletizm, eskrim, basketbol, voleybol, hentbol, futbol ve cimnastik branşlarında 18 yaş ve üstü lisanslı sporculara uygulanmıştır. Çalışmaya yaşları 18-28 arasında ($\bar{X}_{yaş}=21,52\pm3,11$) spor yaşları ise 2-18 arasında ($\bar{X}_{spor\ yaş}=6,82\pm3,90$) değişen 114 erkek ve yaşları 18-29 arasında ($\bar{X}_{yaş}=21,95\pm2,65$) spor yaşları ise 3-19 arasında ($\bar{X}_{spor\ yaş}=8,63\pm3,92$) değişen 214 kadın olmak üzere toplam 328 lisanslı sporcu katılmıştır. Çalışmaya katılan sporcuların betimsel istatistikleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 1. Sporcuların Spor Kategorisi ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Spor Kategorisi		Kadın(n)	Erkek(n)	Toplam
Takım		146	48	194
	%	75,3	24,7	100,0
Bireysel		68	66	134
	%	50,7	49,3	100,0
Toplam		214	114	328
	%	65,2	34,8	100,0

Tablo 1. incelendiğinde takım sporlarından 146 (%75,3)lisanslı kadın sporcu ve 48 (%24,7) lisanslı erkek sporcu katılmıştır. Ayrıca çalışmaya bireysel sporlardan 68 (%50,7) lisanslı kadın sporcu, 66 (%49,3) lisanslı erkek sporcu katılmıştır.

Tablo 2. Sporcuların Spor Kategorisi ve Milli Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Spor Kategorisi		Milli Sporcu		Toplam
		Evet(n)	Hayır(n)	
Takım		48	146	194
	%	24,7	75,3	100,0
Bireysel		62	72	134
	%	46,3	53,7	100,0
Toplam		110	218	328
	%	33,5	66,5	100,0

Tablo 2. incelendiğinde 48 (%24,7) takım sporlarında lisanslı milli sporcu, 146 (%75,3) takım sporlarında lisanslı milli olmayan sporcu katılmıştır. Yine çalışmaya bireysel sporlardan 62 (%46,3) lisanslı milli sporcu, 72 (%53,7) lisanslı milli olmayan sporcu katılmıştır. Çalışmaya toplamda 110 (% 33,5) milli sporcu, 218 (% 66,5) milli olmayan sporcu katılmıştır.

Ölçeğin Uygulanması

Ölçek çalışmaya katılacak olan sporculara birebir görüşme ile tamamlanmıştır. Ölçek sporculara antrenörlerinin izni ile antrenman öncesi uygulanmıştır. Katılan sporculara araştırmacının hazırlamış olduğu Gönüllü Olur Formu verilmiştir. Sporcular formu okuyup imzaladıktan sonra çalışmaya katılım sağlamışlardır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde ölçek maddelerini belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi, model ile veri arasındaki uyumu test etmek amacıyla ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik için Cronbach Alpha güvenirlilik testi, madde korelasyon testi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Testi ve test tekrar test değerlerine bakılmıştır.

Bulgular

Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı ,89 olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Performans Arttırma Tutum Ölçeği'nin madde faktör yükleri ve madde-toplam korelasyon analizi sonuçları

MADDE	Performans Arttırma Tutum Ölçeği	Madde Faktör Yükleri	Madde-Toplam Korelasyonu
1	Yarışma için doping gereklidir.	,454	,615**
2	Herkes kullandığı için doping bir aldatma değildir.	,492	,667**
3	Sporcular çoğunlukla sakatlıklar yüzünden zaman kaybederler ve ilaçlar zaman kaybını telafi etmek için kullanılabilir.	,519	,470**
4	Önemli olan sadece performansın kalitesidir, performansı elde etme şekli değildir.	,431	,653**
5	Çevremdeki sporcular, performans arttırıcı maddeleri kullanmaları yönünde baskı görmektedir.	,405	,573**
6	Rekreatif amaçlı ilaç kullanan sporcular, bu ilaçları spor esnasında kendilerine yardımcı oldukları için kullanırlar.	,656	,375**
7	Sporcular kuralları çiğnedikleri ve performans arttırıcı maddeleri kullandıkları için suçlu hissetmemelidir.	,412	,572**
8	Dopingle ilgili riskler abartılmaktadır.	,562	,595**
9	Sporcuların spordan başka kariyer seçeneği yoktur.	,511	,455**
10	Rekreatif amaçlı kullanılan ilaçlar sporcuları antrenman için motive eder ve en üst düzeyde yarışmalarına yardımcı olur.	,409	,643**

11	Doping, rekabete dayalı sporun vazgeçilmez bir parçasıdır.	,527	,654**
12	Rekreatif amaçlı kullanılan ilaçlar yarışmanın dışındaki sıklığının üstesinden gelmemize yardımcı olur.	,492	,608**
13	İlaçlar ile performans artırıcı teknik malzemelerin (yüksek irtifa benzeri ortamlar) arasında fark yoktur.	,401	,407**
14	Medya doping hakkında daha az konuşmalıdır.	,422	,477**
15	Medya doping olayını gereksiz şekilde ön plana çıkartmaktadır.	,604	,491**
16	Şiddetli antrenman ve sakatlıklarla ilgili sağlık problemleri, dopingin yan etkileri kadar kötüdür.	,600	,559**
17	Performans arttırmayı yasallaştırmak spor için yararlı olabilir.	,510	,597**

**p<,01

Ölçeğin toplam özdeğeri 5,020 ve boyutun varyansı yüzde 47,561 açıkladığı görülmüştür. Ölçek maddelerini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır ve orijinal ölçekte olduğu gibi maddelerin tek alt boyutta toplandığı görülmüştür. Tablo 3.'de görüldüğü üzere ölçeği oluşturan maddelerin faktör yükleri ,40 ile ,65 arasında değişmektedir. Ölçeğin 17 madde için madde-toplam korelasyonu ise ,375 ile ,667 arasında değişmektedir. Cronbach Alpha değerine bakıldığında Performans Artırma Tutum Ölçeği'nin güvenilirlik katsayısı ,87 olarak bulunmuştur. Türkçeye uyarlanması süreci aşamasından sonra, ölçeğin bir uygulamadan başka bir uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme gücünün bir ölçüsü olarak test-tekrar test güvenilirliği incelenmiştir.

Test-tekrar test güvenilirliği için Performans Artırma Tutum Ölçeği 75 kadın (22,03±1,38) ve 75 erkek (23,76±1,45) olmak üzere toplam 150 sporcuya 3 hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Katılanlara yapılan ön test-son test korelasyon katsayıları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Performans Artırma Tutum Ölçeği için test-tekrar test güvenilirlik katsayısı

	Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayısı
Performans Artırma Tutum Ölçeği	,76**

**p<,01

Tablo 4.'de görüldüğü üzere Performans Artırma Tutum Ölçeği güvenilirlik katsayısı ,76 bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (p<,01).

Performans Artırma Tutum Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini ölçmek amacıyla, geçerlik ve güvenilirliği Şapçı (2010) tarafından yapılan Doping Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği ile ilişkisine bakılmıştır. Ölçekler, lisanslı 52 öğrenciye uygulanmıştır. Katılanların %44,2'si (n=23) kadın, %55,8'i (n=29) ise erkektir. Ölçüt bağıntılı geçerliği sınamak amacıyla yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon

Analizi sonucunda, Performans Arttırma Tutum Ölçeği ile Doping Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki çıkmıştır ($p<,01$; $r=,63$).

Tablo 5. Performans Arttırma Tutum Ölçeği ile Doping Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği arasındaki ilişki

	Doping Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği
Performans Arttırma Tutum Ölçeği	,63**

** $p<,01$

Tartışma ve Sonuç

Ölçeğin dil eşdeğerliği belirlenirken; çevirisi yapılan ölçekler orijinal hali ile karşılaştırılarak incelenmiş, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ölçek uzman görüşüne sunulmuştur. Bir ölçeğin başka bir dile çevrilmesi, kültürel farklılıklar nedeniyle ölçeğin yapısının da değişmesine neden olmaktadır. Farklılıkların en aza indirilmesi için ölçek maddelerinin ayrıntılarıyla incelenmesi uyarılama işleminin ana kuralıdır (Tezbaşaran, 2004; Gözüm ve Aksayan, 2003). Ölçeği, İngilizceden Türkçeye dilbilim alanında çalışan üç uzman, ayrı ayrı çevirmişlerdir. Kendi alanlarında uzman olan bu kişiler bir araya getirilerek her sorunlu madde için tartışmış ve aralarında bir ortak görüş oluştuktan sonra, ölçeğin Türkçe taslağı elde edilmiştir. Spor alanında çalışan iki uzman, bu Türkçe taslağı kontrol etmiş ve sorunlu maddeleri tartıştıktan sonra, aralarında ortak bir görüş oluşarak son taslak elde edilmiştir. Bu taslak, daha sonra doktora eğitimini yurt dışında yapmış ve psikoloji alanında çalışan, yabancı dil yeterliğine sahip diğer bir uzman tarafından Türkçeden İngilizceye çevrilmiştir. Her iki gruptaki uzmanların değerlendirmeleri göz önünde tutularak İngilizceye çevrilen ölçek, araştırmacılar tarafından orijinal ölçekle karşılaştırılmış, üst düzeyde bir benzerliğin olduğu görülmüştür.

Ölçeklerin yapı geçerliğinde doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi gözlenen bir değişkenin (örneğin spor becerisi) oluşumuna etki eden ancak gözlenemeyen örtük değişkenlerin (tutum, motivasyon vb.) ortaya çıkarılması esasına dayanır. Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum istatistikleri dikkate alındığında Türkçe ölçeğin orijinal ölçekle benzer faktörler altında toplandığı bulunmuştur. Performans Arttırma Tutum Ölçeği 17 madde olup tek faktörde (Tablo 3) toplanmıştır.

Ölçek çalışmalarında iç tutarlılık katsayılarının yüksek bulunması iç tutarlılığının yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda Performans

Arttırma Tutum Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayısı ,87'dir. Petroczi ve ark. tarafından 2002'de Performans Arttırma Tutum Ölçeği iç tutarlılık katsayısı ,85 olarak bildirilmiştir. Yine Morente-Sánchez ve arkadaşlarının 2014 yılında yaptığı başka bir çalışmada Performans Arttırma Tutum Ölçeği iç tutarlılık katsayısını ,71-,85 olarak bulunurken; test-tekrar test ölçümünde ,80 olarak bulunmuştur. Yapılan geçerlik güvenilirlik çalışmaları ile araştırmamız arasında benzerlik olduğuna karar verilmiştir. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin ,70 olduğu dikkate alınır, çalışmamızda kullanılan ölçeğin boyutuna ilişkin güvenilirlik düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir. Çalışmamızda ölçme aracını oluşturan maddelerin, ölçek maddelerinin tamamıyla ne derece ilişkili olduklarını belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Madde analizi için korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Her bir madde için bulunan korelasyon katsayısının yüksek olması o maddenin istendik davranışı ölçmede etkin ve yeterli olduğunu göstermektedir. Literatürde madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında ,30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği göz önüne alındığında madde-toplam korelasyonlarının yeterli olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Performans Arttırma Tutum Ölçeği için yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular bu ölçeğin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Kaynaklar

- Anshel, M. H. (1991). A survey of elite athletes on the perceived causes of using banned drugs in sport. *Journal of Sport Behavior*, 14, 283-307.
- Baysaling, Ö. (2000). Spor'da Her Yönüyle Doping: Zararları, Doping ve Kürler, Doping Mücadele. İstanbul: İlpres Basım ve Yayın.
- Burstin, S. (1963). La Lucha Contra el Dopage. *Revista de Derecho Sportiva*, 3(8-9), 583-636.
- De Jong, E. G., Maes, R. A., & van Rossum, J. M. (1988). Doping Control of Athletes. *Trends in Analytical Chemistry*, 7(10), 375-382.
- Erkiner, K. (2008, Mayıs 17). Sporda Doping Gerçeği. Spor Hukuku Enstitüsü: <http://www.sporhukuku.org/makaleler/107-sporda-doping-gerceci-av-ksmet-erkner.html> adresinden alınmıştır

- Eröz, M. F. (2007). Milli Düzeyde, Atletizm, Güreş, Judo ve Halter Yapan Sporcuların Doping ve Ergojenik Yardım Hakkındaki Görüşlerinin ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Kütahya.
- Fuller, J. R., ve La Fountain, M. J. (1987). Performance-enhancing drugs in sport. *Adolescence*(22), 969-976.
- Grandjean, A. C. (1997). Diets of Elite Athletes: Has the Discipline of Sports Nutrition Made an Impact? *The Journal of Nutrition*, 127(5), 874-877.
- Gözüm, S., ve Aksayan, S. (2003). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5 (1), 3-14.
- Güler, D., Şenel, Ö., Kaya, İ., Ersoy, A., ve Kürkçü, R. (2004). Farklı Ferdi Branşlardaki Üst Düzey Türk Sporcuların Ergojenik Yardımcılara Yönelik Bilgi ve Yararlanma Düzeyleri. *Sporometre*, 2(2), 41-47.
- Hoberman, J. M., ve Yesalis, C. E. (1995). The History of Synthetic Testosterone. *Scientific American*, 272(2), 76-81.
- Holt, R. I., Erotokritou-Mulligan, I., ve Sönksen, P. H. (2009). The History of Doping and Growth Hormone Abuse in Sport. *Growth Hormone & IGF Research*, 19, 320-326.
- Kargılı, H. (2002). Spor Ahlakı ve Sporcu Açısından Doping Kullanımının Etkileri ve Doping Mücadele Çalışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Laties, V. G., ve Weiss, B. (1981). The Amphetamine Margin in Sports. *Federation Proceedings*, 40(12), 2689-2692.
- Laure, P. (1997). Epidemiologic approach to doping in sport. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 37, 218-224.
- Laure, P., Lecerf, T., Friser, A., ve Binsinger, C. (2004). Drugs, recreational drug use and attitudes toward doping of high school athletes. *International Journal of Sports Medicine*, 25, 133-138.
- Maycock, B., ve Howat, P. (2005). The barriers to illegal anabolic steroid use. *Drugs: Education, Prevention & Policy*(12), 317-325.
- Morente-Sanchez, J., Mateo-March, M., ve Zabala, M. (2013). Attitudes towards Doping and Related Experience in Spanish National Cycling Teams According to Different Olympic Disciplines. *PLoS ONE*, 8(8).
- Newerla, G. J. (1943). The History of the Discovery and Isolation of the Male Hormone. *The New England Journal of Medicine*, 228(2), 39-47.

- Noakes, T. D. (2004). Tainted Glory-Doping and Athletic Performance. *The New England Journal of Medicine*, 351(9), 847-849.
- Petroczi, A., ve Aidman, E. (2009). Measuring Explicit Attitude Toward Doping: Review of the Psychometric Properties of the Performance Enhancement Attitude Scale. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(3), 390-396.
- Prokop, L. (1970). The Struggle Against Doping and its History. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 10(1), 45-48.
- Sevim, Y. (2007). *Antrenman Bilgisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Scarpino, V., Arrigo, A., Benzi, B., Garratini, S., La Vecchia, C., Bernardini, ve diğerleri.. (1990). Evaluation of prevalence of "doping" among Italian athletes. *The Lancet*, 336, 1048-1050.
- Şapçı, H. A. (2010). *Üniversiteler Arası Spor Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Doping Kullanımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tezbaşaran, A. (2004). Likert tipi ölçeklere madde seçmede madde analizi tekniklerinin karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19 (54), 77-90.
- Toros, T., Yıldız, R., ve Karaç, Y. (2016). Preliminary for Adapting the Performance Enhancement Attitude Scale to Turkish for Volleyball Players. *The 10th International Conference in Physical Education, Sports and Physical Therapy* (s. 215). Elazığ: Fırat University.
- Verroken, M. (1996). Drug Use and Abuse in Sport. D. R. Mottram içinde, *Drugs in Sport* (2. b., s. 18-55). London: Spon Press.
- Yesalis, C. E., ve Bahrke, M. S. (2002). History of Doping in Sport. *International Sports Studies*, 24(1), 42-76.
- Yesalis, C., Herrick, R., ve Buckley, W. (1988). Self-reported use of anabolic androgenic steroids by elite powerlifters. *The Physician and Sports Medicine*(16), 91-100.
- Yıldız, R., Kurtic, N., Toros, T., ve Kaçay, Z. (2016). Pre-study of Turkish Adaption Process of Performance Enhancement Attitude Scale (PEAS) on Basketball Players. *International Scientific Conference Faculty of Physical Education* (s. 16-17). Sharm el-Shaikh: Assiut Universty & University of Magdeburg.
- Yıldız, R., ve Toros, T. (2016). Performans Arttırma Tutum Ölçeği (PAT-Ö)'nin Türkçe'ye Uyarlama Sürecinin Ön Çalışması. 3. International Sports Science Tourism and Recreation Student Congress (s. 86). Gaziantep: Fırat Üniversitesi.